

6 Highlights på Museer Efterår 2025 – Louisiana – Marisol + Jon Rafman

Hun var en af popkunstens mest berømte og visionære skikkelser, men forsvandt nærmest fra den ene dag til den anden og blev skrevet ud af historien. Nu oplever venezuelansk-amerikanske Marisol (1930-2016) et veritabelt comeback. Louisiana præsenterer den første store udstilling i Europa med en glemt, gådefuld og radikal kunstner.

I dag skal vi møde en kunstner, der både var superstjerne og spøgelse.
En af popkunstens mest ikoniske skikkelser – og samtidig en kunstner, der næsten forsvandt fra historien.

Det er historien om **Marisol**, eller María Sol Escobar, som hun faktisk hed.
En venezuelansk-amerikansk kunstner, født i Paris, kosmopolit fra fødsel og en af de mest fascinerende figurer i 1960'ernes kunstscene.
Og nu — næsten 50 år efter at hun gled ud af rampelyset — vender hun tilbage med et brag.
Louisiana viser den første store europæiske udstilling af hendes værker.
Og når man går igennem den, forstår man både, hvorfor hun blev berømt – og hvorfor hun blev glemt.

De cool 60'ere

Inden vi dykker ned i hendes værker, skal vi lige placere hende i tiden.
For før 60'erne blev til hippier, demonstrationer og fri sex, fandtes der et andet 60'er-look: Miles Davis, cocktails, smalle slips, New Yorks kunstmiljø, loftfester og avantgarde.
Det er **det** miljø, Marisol træder ind i.
Hun kommer til New York i midten af 50'erne og får hurtigt kontakt til kunstnere som Jasper Johns, Robert Rauschenberg og Andy Warhol.
Hun hænger ud på den sagnomspundne Cedar Tavern og begynder at lave skulpturer, der ikke ligner noget andet.

Et liv præget af både luksus og tab

Marisol blev født i 1930 i Paris af velhavende venezuelanske forældre.
Familien rejste konstant: Caracas, Paris, USA.
Hun tegnede fra hun var lille – ”jeg elskede kunst, før jeg vidste, det var kunst”, sagde hun senere.

Men hendes liv var også præget af trauma.

Da Marisol var 11 år, begik hendes mor selvmord.

Et chok, der formede hende dybt.

Hun holdt op med at tale i lange perioder og udviklede en form for stille, intens tilstedeværelse, der fulgte hende resten af livet.

Også i hendes kunst.

Den kunstneriske stemme

I slutningen af 50'erne begynder hun at eksperimentere med noget nyt:

store, bemalede træfigurer, sammensat med fundne objekter, fotos og gipsafstøbninger af egne kropsdele.

Hendes skulpturer er både primitive og sofistikerede.

Både pop og folkekunst.

Både humoristiske og en smule urovækkende.

Hun bruger en teknik, amerikanerne kalder *closure*:

Vi ser kun få elementer – en hånd, en mund, lidt hår – og vores hjerne udfylder resten.

To træklodser kan pludselig ligne et menneske.

En farveblyantstreg kan blive til en hofte eller et blik.

Der er noget næsten magisk i den måde, hun lader publikum færdiggøre værkerne.

Warhol – Kongen møder Dronningen

I 1962 møder hun Andy Warhol hos Frank Stella.

De falder straks i hak.

Warhol kalder hende "**The first girl artist with glamour**".

De bliver i pressen omtalt som "Queen and King of Pop".

Warhol filmer hende til nogle af sine mest eksperimenterende film, og Marisol laver et rørende portræt af ham: en tænksom, stille Andy, langt fra den glitrende mediefigur, vi normalt kender.

De havde begge en særlig interesse for berømtedskultur, identitet og selvportræt.

Men hvor Warhol ofte var ironisk og distanceret, var Marisol gådefuld og stilfærdigt intens.

Stjernestatus – og den pludselige forsvinden

I begyndelsen af 60'erne er Marisol på toppen.

Forsider på *TIME Magazine*.

Udstillinger på Castelli Gallery.

Repræsentant ved Venedig Biennalen i 1968.

Og så — forsvinder hun.

Hun vælger selv at trække stikket.

Overvældet af opmærksomheden flygter hun til Europa, senere til Tahiti, hvor hun dykker, fotograferer fisk og laver undervandsinspirerede skulpturer.

Publikum interesserer sig ikke længere.

Kritikerne er hårde.

Popkunsten bevæger sig videre uden hende.

En gådefuld figur

Der findes mærkelige historier om hende.

Den danske fotograf Jacob Holdt fortæller f.eks., at han tilbragte tre dage i hendes lejlighed i 1973, hvor hun stort set ikke sagde ét ord til ham.

Hun sad bare og betragtede ham, fordi hun mente, han havde "fiskeøjne".

Marisol var – mildt sagt – sin egen.

Hvorfor blev hun glemt?

En stor del af forklaringen ligger i, at hendes værker er smukke.

For smukke, mente nogle.

For æstetiske.

For harmoniske.

Popkunstverdenen elskede konfrontation og kant.

Warhol havde sine dåsesupper, Rauschenberg sin ged med et bildæk.

Marisol derimod skabte humoristiske, elegante tableauer, der kunne virke mindre farlige – og dermed lettere at overse.

At en kvindelig kunstner blev rubriceret som "folkloristisk", "dekorativ" eller "scenografisk" var desværre heller ikke usædvanligt.

Comebacket –

I dag oplever vi et markant skift.

Marisol er ikke længere den glemte figur, der kun dukker op som en fodnote til Warhol og 60'erne.

Tværtimod ser vi i disse år et decideret kuratorisk og akademisk genopdagelsesarbejde, især i USA, hvor flere store museer har sat sig for at skrive hende tilbage i kunsthistorien.

Det startede for alvor med udstillingen *Marisol and Warhol Take New York* på Andy Warhol Museum i Pittsburgh og senere på Pérez Art Museum i Miami. Her gjorde man noget ret usædvanligt:

Man placerede Marisol og Warhol side om side og betragtede deres karrierer som parallelle forløb. Ikke som "ham og den mindre kendte", men som to kunstnere, der sammen formede New Yorks popscene i de tidlige 60'ere.

Pointen var tydelig:

For at forstå Warhol rigtigt, må man også forstå Marisol.

Og for at forstå Marisol, må man se hende uafhængigt af Warhols enorme skygge.

Samtidig har Buffalo AKG Art Museum – hvor store dele af hendes bo og personlige arkiv befinder sig – sat sig for at undersøge hendes livsværk systematisk. De har åbnet en hel Marisol-sal, og i 2023 lancerede de den største retrospektive udstilling nogensinde. Den er lige nu på turné gennem Nordamerika og bliver af kritikerne omtalt som en "genoprettelse" af hendes plads i kunsthistorien.

Det er altså ikke kun et europæisk museum, der har fået øje på hende igen.

Det er en international bølge.

Et forsøg på at forstå, hvad det egentlig var, vi mistede af syne, da hun trak sig tilbage, og kunstverdenen skiftede fokus.

Og nu – som et længe ventet ekko – har Louisiana taget stafetten og skabt den første store europæiske udstilling. Når man går igennem rummene, forstår man hvorfor.

For når værkerne står sammen, helt tæt, bliver man ramt af:

– det farverige, næsten legende udtryk

– den stille, underliggende melankoli

– hendes skarpe blik på køn, identitet og berømmelse

– hendes humor og nysgerrighed

– og hendes radikalitet i at kombinere folkekunst, pop, selvportræt og politiske lag, uden at det bliver højlydt eller belærende

Det er ikke nødvendigvis historien om et "overset geni", der skulle have revolutioneret alting.

Det er historien om en kunstner, der udvider kunsthistorien.

Gør den mere mangfoldig.

Mere menneskelig.

Mere tvetydig.

Mere legende.

Marisols comeback handler måske netop om, at vi i dag er bedre til at se nuancerne:

At kunst ikke behøver råbe for at være radikal.

At humor kan være politisk.

At folkekunst kan være lige så vigtig som pop.

At poesi kan ligge i et træhoved, en gipsmund, en farveblyantsstreg.

Og derfor er hun så aktuel lige nu:

Hun passer perfekt ind i en tid, der endelig har fået øje på alt det, der tidligere blev sorteret fra.

Værkanalyser

The Royal Family (1967)

Dette værk er et af Marisols mest ironisk skæve og samtidig mest kærligt spot-on tableauer.

Vi ser et formelt familieportræt, inspireret af de statiske officielle fotografier af det britiske kongehus i 1960'erne. Men Marisol bryder ceremonien ned i træklodser, påmalede ansigter og gipsdetaljer, så resultatet både ligner og *ikke* ligner en kongefamilie.

Hvad gør værket radikalt?

- **Kroppene er kasser:** Hun understreger rollen som "figur", ikke individ. Familien bliver til et system af positioner — konge, dronning, børn — frem for personer.
- **Ansigerne er flade, stive og karikerede:** Det giver et strejf af satire, men uden ondskab.
- **Farverne er næsten tegneserieagtige:** Den blå kjole, de brunlige trætoner og de klare kontraster gør værket poppet og samtidig hjemmelavet.
- **Corgien forrest:** En genistreg af humor. Den lille hund understreger det kitschede og sætter tonen: der er noget teatralisk, næsten dukkespilsagtigt over hele scenen.

Tematisk peger værket på:

- Den britiske monarkis ceremonielle stivhed
- Familien som institution
- Det offentlige image vs. privat menneskelighed
- Magt gjort uskadelig – som en dukkefamilie

Det er en mild satire, der gør kongelighed menneskelig, komisk og skrøbelig.

LBJ (1967)

Her portrætterer Marisol den amerikanske præsident Lyndon B. Johnson – en figur, der i 1967 stod i skyggen af Vietnamkrigens eskalering.

Analyse:

Figuren er hugget i en enkel, massiv træform. Det giver LBJ en tung, skæbnefuld karakter — som om han er fanget i sin egen politiske rolle.

Han holder tre små figurer i hånden, som om de var dukker. De henviser til hans døtre, der ofte blev brugt i medierne til at softene hans image. Marisol afslører den konstruktion:

- **Familien som politisk rekvisit**
- **Magtens teater**
- **Præsidenten som marionetfører**

LBJ's ansigt er tydeligt træt, bekymret. Han fremstår ikke helt, men manden der bærer byrden af en umulig krig.

Marisol gør præsidenten menneskelig — men også lidt skræmmende i sin stivhed. Det er politisk kritik pakket ind i stilhed.

The Jazz Musicians (1961–62)

Dette værk er Marisol i sit mest legende, rytmiske hjørne.

Analyse:

Vi ser tre jazzmusikere, hver bygget af træplanker, påtegnede detaljer og enkelte gipsdele.

- **Kroppene er simple blokke**, men med klare mønstre og stoflighed.
- **Instrumenterne er integreret i kroppen** – musikken og mennesket bliver ét.
- **Kompositionen er som en scene**: tre figurer på række, som et teaterstykke lige før lyset tændes.

Jazzens improvisation og rytme bliver oversat til det visuelle:

- De skæve vinkler
- De knitrende mønstre
- De teatraliske gestusser

Værket er både en hyldest og en let parodi — for Marisol elsker at vise figurer, der ligner dukker, men stadig vibrerer af liv.

Figures on a Beach (ca. 1961–62)

To figurer ligger på en strand foran en stor blå baggrund.

Analyse:

Dette værk viser Marisols tidlige interesse for kroppen som et modulært system:

- Benene er træstammer
- Fødderne er udskårne
- Ansigterne er naive og flade
- Kompositionen er kropsdele arrangeret som en solscene

Der er både ro og absurditet i deres positurer. Værket balancerer mellem:

- **Idyl** (strand, sol, afslapning)
- **Surrealisme** (kroppe som brædder)
- **Humor** (den gule hat!)

Den store blå bagvæg fungerer næsten som et maleri i maleriet — den skaber dybde uden rum. Det hele bliver en scene, en konstruktion, en leg med illusion.

John Wayne (1963)

Marisol elskede at portrættere ikoniske figurer fra amerikansk kultur, og her får vi en cowboy midt i sit mytiske univers.

Analyse:

John Wayne står høj, heroisk – men helt tydeligt *samlet af træklodser*. Det underminerer hele hans macho-ikonografi.

- Hans hest er skåret ud som en flad plade
- Hans ben er malet på træ
- Hans revolver er næsten for lille

Det er en *dekonstruktion af maskulinitet*:

Helten er en figur, en rolle, et billede. Ikke et menneske. Wayne står stift, teatralsk. Det ligner en kulisse, hvor helten kun kan bevæge sig én vej: fremad. Det afslører hele myten om cowboyn som et medieskabt idol.

La Familia (1962–63)

Et værk fuld af varm ironi og social skarphed.

Analyse:

Her sidder en familie i flere lag, næsten som en totempæl af roller:

- Faderfigur øverst
- Mor i midten
- Børn nederst

Farverne er stærke – limegrøn, rød, blå. Kombinationen af groft træ med på tegnede ansigter skaber en blanding af folkekunst og pop.

Særligt interessant:

- Hver figur virker isoleret, selv om de står sammen.
- Ansigterne er uden direkte mimik.
- Der er en følelse af familie som struktur, ikke relation.

Det er et værk om generationer, forventninger og det at blive “sat i en boks” – bogstaveligt talt.

The Car (Blue Car) (1964)

Et af hendes mest ikoniske værker fra perioden.

Analyse:

Bilen er lavet af store, glatte træflader, malet i den perfekte 60’er-blå. Indeni sidder figurer, der ikke ser ud til at høre sammen — eller høre hjemme i bilen.

Features:

- **Bilen er for stor og for tung**
- **Figurerne er for små og for stive**
- **Det hele ligner en scene fra et road movie-mareridt**

Marisol bruger bilen som symbol:

- Den amerikanske drøm
- Mobilitet
- Moderne privatsfære
- Forbrugerisme

Men her virker bilen mere som en fælde eller en kulisse. Den er smuk, men “off”. De udskårne ansigter i vinduerne bliver som masker — det er et billede på modernitetens fremmedgørelse.

Self-Portrait (1962)

Et meget fint, poetisk værk.

Analyse:

Marisol tegner sig selv i blyant – helt stille, helt afdæmpet. Men hun tilføjer:

- To gipsafstøbte hænder

- En rigtig kniv og gaffel
- Et tallerkenæg i relief

Det er både alvorligt og humoristisk.

Hvad betyder det?

Selvportrættet viser hende som:

- En der betragter
- En der arbejder med kroppen som objekt
- En der leger med hverdagsgenstande
- En der ikke iscenesætter glamour, men et simpelt øjeblik

Det er hendes svar på popkunstens image-påvirkning:

Hun gør sig selv til motiv – men på en måde, der er mere gådefuld end afslørende.

Mi Mama y Yo (1968)

(Min mor og mig)

Et af hendes mest personlige værker.

Analyse:

To figurer, mor og datter, sidder tæt sammen under en stor gul-blå parasol. Morens ansigt er udskåret i bronze — tungt, mørkt, solidt. Barnet (Marisol selv) er udskåret med en mere skrøbelig, lysere fremtoning.

Det er et minde, men også en sorgbearbejdning:

- Moren fremstår solid, monumental.
- Datteren er lille, fremadrettet, næsten som en skygge.
- Parasollen er overdreven stor — som en beskyttelse, der både beskytter og adskiller.

Værket balancerer mellem:

- Minder og tab
- Tryghed og afstand
- Kærlighed og uigenkaldelighed

Dette er et sjældent eksempel, hvor Marisol går direkte ind i sin personlige historie og gør sorgen til form.

ABCDEFGH & Hi (1961–62)

En høj, slank figur, helt strakt, næsten totem-agtig.

Analyse:

Figuren virker som et menneske i forklædning:

- Et langt sort "ben" eller "krop"
- Et lille træhoved ovenpå
- En paraply i hånden

Titlen er næsten nonsens – alfabetet efterfulgt af "Hi". Det er et sprogspil, som om Marisol hilser på os gennem figuren.

Værket leger med:

- Det anonyme moderne menneske
- Mandens rolle som formel og uigennemtrængelig
- Sprogets tomhed

Objektet ligner en mand i regnvej, men også en søjle eller et ikon. Det er humor og minimalisme i ét.